

אחר כתלנו

עלון לבוגרים ולחורים מבית ישיבת "הכותלי" שבת פרשת וארא התשע"ה – גליון 109

הרב יהושע טשרנפסקי שליט"א

מאמר פותח

ספר שמות

"ואלה שמות בני ישראל..." הוא"ו שבראש הספר מורה על חיבור בין ספר בראשית וספר שמות. אמנם כל הספרים מחוברים והינם מקשה אחת אבל יש כאן חיבור מיוחד המורה על המשכיות הנאמר בספר בראשית בספר שמות. הרמב"ן בהקדמה לספר שמות כותב: "...ואחרי שהשלים היצירה, התחיל ספר אחר בעניין המעשה הבא מן הרמזים ההם, ונתייחד ספר ואלה שמות בעניין הגלות הראשון הנגזר בפירוש (נאמר לנו בבראשית טו יג-טז בברית בין הבתרים) ובגאולה ממנו, ולכן חזר והתחיל בשמות יורדי מצרים ומספרם אע"פ שכבר נכתב זה בעבור כי ירדתם שם הוא ראשית הגלות כי מאז הוחלל...". הרמב"ן הבין שהחיבור מורה גם על המהות של הספר שכדי להבין את מהלך הגאולה, צריכים להתבונן בתהליך הגלות והירידה למצרים (ממילא, גם ההתבוננות בפרשיות, וע"י כך הבנת דבר ה' אלינו מחייבת התבוננות ע"י חיבור בין שני הספרים). רש"י מביא ממדרש תנחומא: "אע"פ שמנאן בחייהן בשמותן חזר ומנאם אחר מיתתם, להודיע חבתם, שנמשלו לכוכבים, שמוציאם ומכניסם במספרם ובשמותם, שנאמר: המוציא במספר צבאם לכולם בשם יקרא". כלומר, עם ישראל נכנס עכשיו לתהליך ארוך של גלות והקב"ה מונה שוב את עם ישראל להודיע חיבתם! הקב"ה מונה אותם גם בכניסתם (לפני תקופת הגלות) וגם ביציאתם (היכנסם לתקופת הגלות), גם בחייהם וגם לאחר מותם.

ספר בראשית מקנה לנו את הראייה מיהו עם ישראל ומה זה סגולת ישראל, כמו שכותב ריה"ל בספר הכוזרי (מאמר א' מו-מז): "אמר הכוזרי: וכמה אתם מונים היום לבריאת העולם? אמר החבר: ארבעת אלפים וחמש מאות שנה – ופרוטן פורש לנו מימות אדם ושת ואנוש עד נח, ואחרי כן עד שם ועבר, ומהם עד אברהם, ואחרי כן מיצחק ויעקב עד משה ע"ה. אישים אלה היו, לפי סדר יחשם הנמשך ללא הפסק, כגרעין הפרי לאדם וכסגולתו. ולכל אחד מהם היו גם בנים אחרים, שלא היו כי אם כקליפה לגרעין ולא דמו לאבותם עד כדי התחבר העניין הא-לוקי בהם. ולכן נמנה המניין לפי הא-לוקיים לבד. כל אלה היו יחידים, לא קיבוצים – עד אשר הוליד יעקב י"ב שבטים, שכולם היו ראויים לענין הא-לוקי, ואז נגלתה הא-לוקות בקיבוץ ומאז נמנה המנין לפיהם: מונים אנחנו שנות הקדמונים לפי מה שנמסר לנו בתורת משה ע"ה, ויודעים אנו מה שהיה ממש ועד היום הזה". התהליך בספר בראשית, אומר לנו ריה"ל, זה תהליך של בחירת הגרעין מתוך הקליפה עד שנולדו השבטים ואז ירדו למצרים. היו עוד רבים רבים

בעולם אך מי שנקרא בשם או כלשון התרגום בדברי ריה"ל לעיל: "ולכן נמנה המנין לפי הא-לוקיים לבד", הם אלו שנכתבו והם אלו שנכנסו לתורה ולפיהם אנו מונים את מנין השנים. מנין השנים אינו רק מספר בעלמא אלא מורה לנו את המהלך הא-לוקי במציאות אליו אנו מתיחסים. בסוף הפרשה הראשונה בספר שמות (א, ז) כתוב: "ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד ותמלא הארץ אותם". מעכשיו מתחיל תהליך חדש של אומה! אפשר לומר שהחיבור בין ספר בראשית לספר שמות נועד כדי להעביר אותנו את התהליך מעולם של היחידים לעולם של הכלל. בספר בראשית ע"י ברירה של גרעין מקליפה נוצרת הקרקע לבניית הקומה הבאה של ספר שמות של האומה ועל כן תחילת הפרשה והספר הוא חזרה על השמות של סוף יצירת האומה. מכאן והלאה היחס הוא אל הכלל וכל היחידים המוזכרים הם רק בשביל הכלל עד שאפילו משה אומר "ואם אין מחני נא מספרך" שאם אין עם ישראל אז גם אין מקום לקומה של משה.

הספורנו כותב (שמות א, א): "הנזכרים בכאן היו ראויים להיודע בשם, כי כל אחד מהם ראוי להיות נחשב איש על שמו המורה על צורתו האישית, ואלה כל ימי חייהם היו למאורות, ולא יצא הדור לתרבות רעה, אמנם אחרי מותם לא היו הצדיקים שבבניהם כל כך חשובים בעיני א-לוקים ואדם". שמו של אדם זה עצמיותו! התורה מדגישה, ע"פ הספורנו, כי ענקי עולם אלו היו חשובים ולכן נכתבו בשמות. אולי אפשר לומר שעד אליהם החשיבות עברה דרך יחידים ומדגישה התורה שעכשיו החשיבות תעבור דרך הכלל. מעניין שבמדרש שוחר טוב (ק"ד) נאמר שעם ישראל לא שינו את שמותם, התורה הדגישה שהכניסה למצרים היתה ע"י שמות, ע"י הדגשת הזהות של כל יחיד ויחיד בדרך ליצירת האומה, והיציאה ממצרים היתה ע"י שלא שינו את שמותם כלומר לא נפגעו בזהותם. ההבדל הוא שהשמות בהתחלה היו של יחידים ואילו ביציאה היו של כלל. הזהות הפכה מזהות פרטית לזהות של כלל.

אם כן, צריך לברר מהו ענין השמות. הגמרא במסכת ברכות (ז: דורשת את השמות של ראובן ורות ואח"כ שואלת: "מנא לן דשמא גרים? אמר רבי אליעזר דאמר קרא 'לכו חזו מפעלות ה' אשר שם שמות בארץ', אל תקרי שמות אלא שמות". הקב"ה פועל בעולם ע"י שמות. שם זו המהות, זו העצמיות. עד שנים עשר השבטים, המהות, קיום העולם ומטרתו, עברה דרך אנשים פרטיים ולכן נקראו בשמות. בכניסה לספר הגלות והגאולה, התורה מדגישה שמעתה המהות תעבור דרך הכלל. הזהות הפנימית

נס וטבע

"וְהַחֲטָה וְהַפְסָמַת לֹא נִפְרָה" - פלא בתוך פלא!

התורה מספרת על מכת הברד: "וְהַפְשְׁתָּהּ וְהִשְׁעָרָה נִפְתָּה, כִּי הִשְׁעָרָה אָבִיב וְהַפְשְׁתָּה גִבְעֹל" (שמות ט, לא). כלומר, הפשתים והשעורים נשברו בברד, כי צמיחתם מוקדמת, והספיקו כבר לגדול ולהתקשות, ולכן הם נשברו בברד. "וְהַחֲטָה וְהַפְסָמַת לֹא נִפְרָה, כִּי אֶפִּילַת הֵנָּה" (שם, לב). החיטה והכוסמת צומחות מאוחר יותר מן הפשתים והשעורים ('אֶפִּילַת' = מאוחרות), והיו עדיין רכות כשירד הברד, ולכן הם עמדו בפניו ולא נשברו. זהו פשוטו של מקרא, וכך מפרש גם רש"י.

אלא שרש"י ממשיך ואומר מיד: "ובמדרש רבי תנחומא יש מרבותינו שנחלקו על זאת, ודרשו: 'כִּי אֶפִּילַת' - פלאי פלאות נעשו להם שלא לקו". כלומר, מה ש"הַחֲטָה וְהַפְסָמַת לֹא נִפְרָה", זהו "פלאי פלאות". נס מיוחד, בלתי רגיל. וזהו שנאמר "כִּי אֶפִּילַת הֵנָּה". "אֶפִּילַת" - "פלאי פלאות".

וקשה: הרי הפירוש הראשון שמביא רש"י, ש"אֶפִּילַת" פירושו "מאוחרות", הוא הגיוני מאד. המילה 'אפיל' מופיעה גם בש"ס כמה פעמים (למשל: תענית ג, ב; מו"ק ו, ב; חגיגה כה, א ועוד), ותמיד במובן של מאוחר. מדוע א"כ "יש מרבותינו שנחלקו על זאת", ופירשו את המילה 'אֶפִּילַת' שלא במובן הרגיל? עוד קשה: אם כבר דורשים 'אֶפִּילַת' במובן של 'פלאות', למה אמרו 'פלאי פלאות'? למה לא 'פלאות'?

נראה לבאר כך: ה"יש מרבותינו" נתקשו, הרי כל הנסים במצרים נעשו כדי ללמד שאין טבע בעולם, ושרק הקב"ה מנהיג את העולם. כיצד מעידים נסי מצרים שיש בורא לעולם? - משל לחיילים שצועדים במצעד. כולם צועדים באופן זהה, ואי אפשר להבחין שיש מפקד. מתי מתברר שיש מפקד? - כשאחד צועק "שמאלה פִּנָּה", וכולם פונים שמאלה, אז מתברר שזהו המפקד. זה בדיוק מה שקורה במצרים! הקב"ה אמר "שמאלה פִּנָּה" - שְׁפָל הַמִּים יִהְיוּ לְדָם, ושהאור יִהְיֶה לְחוֹשֶׁךְ וכו' - וכך התגלה שיש מפקד לבריאה, והיא אינה מתנהלת מעצמה. לכן נסי מצרים הם עדות שיש בורא לעולם, וכפי שמסכם הרמב"ן ואומר: "מן הנסים הגדולים המפורסמים (שהיו במצרים), אדם מודה בנסים הנסתרים, שהם יסוד התורה כולה! שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו, עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכולם נסים, אין בהם טבע ומנהגו של עולם!" (רמב"ן עה"ת, סוף פרשת בא) אם כך, קשה: איזה מין נימוק הוא זה, שהחיטה והכוסמת לא נשברו בברד, מפני שצמיחתן מאוחרת והן רכות? והרי הסבר זה הוא כולו "טבע", ונוגד את כל מטרתה של המכה! וכי הקב"ה לא היה יכול "להתגבר" על הבעיה, ולשבור את החטה והכוסמת למרות רכותן? בתוך מערכת שלמה של מכות, שכל מטרתן היא לצאת נגד הטבע, איזה מקום והגיון יש "להתחשב" פתאום בטבע, ולא לשבור את החטה והכוסמת בגלל חסינות "טבעית" שיש להן נגד הברד?

לכן "יש מרבותינו שנחלקו על זאת", ולא הסכימו לקבל את ההסבר הפשוט, שהחטה והכוסמת לא נכו בגלל רכותן, אלא הסבירו באופן אחר: 'כִּי אֶפִּילַת

הֵנָּה" - פלאי פלאות נעשו להם. כלומר: פלא בתוך פלא! שבתוך הפלא הגדול של הברד, ש"אֲשֶׁר מְתַלַּקְחַת בְּתוֹךְ הַבֶּרֶד" (שמות ט, כד) והמים אינם מכבים אותה, התרחש פלא נוסף, שהחיטה והכוסמת לא נכו, למרות שהיינו מצפים שכן יוכו ע"י ברד פלאי שכזה. הפסוק אינו מְסַפֵּק אפוא הסבר "טבעי", למה "הַחֲטָה וְהַפְסָמַת לֹא נִפְרָה" (היינו - בגלל רכותן), אלא להפך! הפסוק מספר לנו על פלא נוסף שהיה כאן, והוא - שבתוך מכה פלאית, בלתי טבעית, שנועדה (כשאר המכות) לעקור את אמונת ההבל בחוקי הטבע, השאיר הקב"ה לפליטה חוק טבע אחד ולא פגע בו, והוא - שהחטה והכוסמת לא נכו, בגלל רכותן.

מהי כונת הרמב"ן, שאין טבע בעולם?

כפי שהזכרנו, הרמב"ן כתב, ש"כל דברינו ומקרינו כולם נסים, אין בהם טבע ומנהגו של עולם". מה פירוש הדבר? וכי אין העולם מתנהל על פי חוקי טבע?! הנה למשל, יש מומחים שיודעים לומר לנו, מה יהיה מזג האוויר מחר, או מחרתים. מנין הם יודעים? - מן הטבע! הם מבינים, שלפי דרך הטבע, לפי העננים, ולפי שקע ברמוטרי כזה או אחר, ועוד כל מיני גורמים - צפוי להיות מחר מזג אוויר כזה וכזה. גם הרב טוקצ'נסקי יודע לומר לנו כמעט במדויק, מתי תהיה הזריחה והשקיעה בכל יום מימות השנה. כיצד אפוא אומר הרמב"ן, ש"כל מקרינו כולם נסים, אין בהם טבע ומנהגו של עולם"? התשובה היא, שהרמב"ן לא התכוין לומר שהקב"ה אינו מתנהג על פי חוקי טבע. ודאי שהקב"ה מנהיג את עולמו על פי חוקי טבע. הרמב"ן התכוין רק לומר, שאדם צריך לדעת, שלמרות שדברים מתרחשים על פי כללים ידועים הנקראים בפינו "חוקי טבע", מכל מקום, סיבת התרחשות הדברים איננה "כוחות הטבע", אלא רק כח ה' הוא זה שפועל בעולם בכל פעם ופעם. כגון, אם שמים מים על האש והם מתבשלים, צריך לדעת שלא האש היא שמבשלת אותם, אלא הקב"ה הוא שמבשל אותם. ואם שמים מים במקרר והם מתקררים, צריך לדעת שלא המקרר הוא שמקרר אותם, אלא הקב"ה הוא שמקרר אותם. אין שום כח עצמי באש או במקרר או בכל דבר אחר בעולם. רק הקב"ה עושה את הכל, וחוקי הטבע אינם אלא כללים קבועים (בדרך כלל), שלפיהם הקב"ה פועל בעולמו.

אלא שאם כך, יש לשאול: מדוע באמת פועל הקב"ה בעולמו על פי כללים קבועים? לשם מה הם נחוצים? - כמובן, לקב"ה יש הרבה סבות לדרכי הנהגתו. אבל שתי סבות שנראות לענ"ד ברורות בעינינו זה, הן אלו: סיבה אחת - כדי שתהיה בחירה לְבָנֵי אָדָם, שיוכלו לתלות את מה שקרה בסיבה טבעית, ולא בגזרת ה'. ולשם מה נחוצה הבחירה? - כדי שיהיה מקום לשכר ועונש בעולם. אם העולם היה מתנהל לפי חוקי התורה, ולא לפי חוקים "טבעיים", אם היינו רואים שכל מי ששומר שבת מאריך ימים ומתעשר, וכל מי שמחלל שבת או אוכל נבלה מת בַּמָּקוֹם ללא סיבה טבעית, לא היה נמצא מי שיעזיז לחלל שבת או לאכל נבלה, ולא היה מקום להעניק שכר על כך, שהרי

אכפת לך? מי שאמר לשמן וידלק, הוא יאמר לחומץ וידלק! וכך באמת היה, שהחומץ דלק עד מוצאי שבת! (תענית כה, א) מדוע זכה ר' חנינא לנס כזה? הסביר מורי ורבי הגה"צ רא"א דסלר זצ"ל ('מכתב מאליהו' ח"א עמ' 178), מפני שהטבע איננו אלא אחיזת עינים לאדם, לנסותו אם יבין שרק רצון ה' הוא הפועל בעולם, או שמא ייחס כוחות גם לנבראים. ממילא, מי שכבר עמד בנסיון הזה, ומבין ש"אין עוד מלבדו", ושאין כל הבדל בין אם השמן ידלק או החומץ ידלק, אין עוד צורך לנהוג עמו בדרך הטבע, כי כבר הגיע להכרה שאין הטבע ולא כלום, וממילא אין מניעה לנהוג עמו שלא כדרך הטבע, ולעשות לו נס, גם כשאין בו צורך מיוחד.

אבל סיבה ברורה נוספת לכך שהקב"ה מנהיג את העולם על פי חוקי טבע, חוץ מן הסיבה הקודמת, היא נוחיות האדם. נתאר לעצמנו שלא היה טבע בעולם: אם הייתי רוצה לשתות כוס תה, לא הייתי יודע היכן להרתיח את המים, על הגז, במקרר, או אולי פשוט לשים אותם על השולחן והם ירתחו מאליהם. יותר מזה: כלל לא הייתי יודע אם טוב לשתות מים היום. אולי היום כדאי דווקא לשתות נפט, או משהו אחר. בלי טבע אי אפשר לדעת. אמנם אפשר לברר שאלה זו אצל הנביא, אבל היכן גר הנביא? נניח שבבני ברק. איך מגיעים לבני ברק? באוטובוס? מי אומר? אולי היום לא מגיעים לבני ברק באוטובוס אלא על מטאטא, או בדרך אחרת? ... החיים היו מאד לא נוחים אם לא היה טבע. על כל צעד ושעל, לא היינו יודעים מה לעשות. לכן, לנוחיותנו נתן לנו ה' את הטבע, כדי שנוכל להסתדר בעולם בצורה נוחה.

ודאי לא מגיע שכר למי שנמנע מאכילת רעל בגלל חשש מִיְדֵי לחייו. לכן, כדי שתהיה אפשרות לשכר ועונש, מסתיר הקב"ה את השגחתו, ומנהיג את העולם לפי "כללי הטבע", כדי שלעיני בשר יהיה נראה, שאפשר לחטוא ושום דבר לא יקרה. ממילא האדם נמצא בנסיון, אם לחטוא או שלא לחטוא, וכשהוא בוחר בטוב, יש מקום לתת לו שכר על בחירתו.

[ויש עוד לציין, שלא רק ההנהגה הרגילה של הקב"ה בעולמו נעשית על פי חוקים טבעיים, אלא אפילו כשהקב"ה מחליט לחרוג מההנהגה הרגילה ולעשות נס - בניגוד לחוקי הטבע - גם אז מדרכי ההשגחה הוא לעשות את הנס באופן כזה, שעדיין יהיה מקום לכפור בנס, ולתלות את המתרחש בסיבה טבעית. למשל, בקריעת ים סוף, שהיתה מהלך פלאי וניסי אדיר, בכל זאת - "וַיֹּלֶךְ ה' אֶת הַיָּם בְּרוּחַ קָדִים עֹזָה כַּל הַלֵּילָה" (שמות יד, כא), כדי שִׁירָאָה כאילו לא המטה של משה בוקע את הים, אלא הרוח המזרחית הכבדה היא הבוקעת את הים (רמב"ן שם; חינוך מצוה קל"ב). מי שירצה יוכל לומר: "לא היה שם שום נס, אלא במקרה היתה שם רוח חזקה, וישראל ניצלו זאת ועברו את הים. לעומת זאת, לפרעה המסכן לא היה מזל, והוא נתקע בים סוף". זו דרכו של הקב"ה, להשאיר מקום למי שלא רוצה להאמין בנס, לתלות את הנס בדבר טבעי, וכך לא תתבטל הבחירה].

ובאמת, מי שהטבע אינו נסיון אצלו, והוא חי במדרגה גבוהה של אמונה ברורה שהכל נעשה בהנהגת ה', ואין שום כח לחוקי הטבע כלל - איתו באמת מתנהג הקב"ה שלא על פי חוקי הטבע. הגמרא מספרת על בתו של ר' חנינא בן דוסא, שנתחלף לה בטעות כלי של שמן בכלי של חומץ, והדליקה ממנו נר לשבת. אמר לה אביה: מה

המשך מעמוד 1 - ספר שמות

הולכת ומתבררת. בירור הזהות עובר דרך תהליך ארוך וקשה של גלות, אך בסופו נוצרת אומה שלא שינו את שמותם! הזהות התבררה ונשלמה לכלל אומה!

בירור הזהות לא הסתיים ביציאת מצרים אלא ממשיך מאז ועד ימינו דרך כניסה לארץ, בנין בית המקדש הראשון והשני, חורבן, גלות, ועכשיו בימינו, שיבת ציון הנוכחית בהוצאת הזהות לפועל. כמו ילד קטן שהולך ומברר את זהותו. בשלב הראשון הוא מגלה שיש לו זהות ועם הזמן הוא מצליח להוציאה אל הפועל. נדרש מאיתנו לעבור את התהליך הסופי של הוצאת הזהות לפועל. וכך אומר מרן הרב זצ"ל במאמר הדור (עמ' קט): "הבה נכין לו הדרך. נראה לו את מבוא העיר, למען יוכל למצא את הפתח. נודיע לו שימצא מה שהוא מבקש דווקא בגבול ישראל, "אחזתיו ולא ארפנו עד שהבאתיו אל בית אמי ואל חדר הורתי" "אנהגך אביאך אל בית אמי תלמדני, אשקך מיין הרקח מעסיס רימוני". לא נעשוק ממנו את כל האור והטוב, את כל הזהר והעוצמה שרכש לו, כי אם נרבה עליהם, נזריח עליהם באור של חיים, באור אמת, המנהיר ממקור הנשמה הישראלית ובנינו יביטו אליו ונהר". נדרש מאיתנו בראשונה להכיר את הזהות הפנימית של האומה הישראלית ובשלב השני לדעת איך להוציא את הזהות לפועל. וכך כותב הרב זצ"ל באורות התורה (ו, יד): "כשהנשמה משערת עד כמה איש ישראל מוכרח הוא קודם כל לדעת את תורת ישראל, ועד כמה כל החיים הרוחניים

מוכרחים להיות מבוססים על יסודות מעשיים בחיי הציבור ובחיי היחיד, מתעוררת תשוקה גדולה ללימוד התורה המעשי, המורה את דרכי החיים, והתשוקה הרוחנית נלחמת היא על עמדתה, ואינה מניחה את התשוקה המעשית שתמשול היא ממשלה בלתי מוגבלת בסדרי הלימוד ואורחות החיים והמחשבה. ומתוך ההתנגשות, של אלה שתי התשוקות הבוררות, יצא אור מבהיק, כולל בקרבו עושר ספון, קלוע משני הכוחות יחדיו, הרוחני והמעשי, ומשניהם יבנו נשמות שוממות, ויתכונן עם עולם, ההולך לחדש את נעוריו, על ארץ מטעתו".

בפסקה הנ"ל הרב מלמד אותנו איך להגיע לאותו בירור זהות והוצאתו לפועל. בפסקה מתואר תהליך של בירור הזהות של הנשמה. בשלב הראשון מתעוררת התשוקה ללימוד המעשי של התורה וזה נובע מהבנה עד כמה איש ישראל מוכרח הוא קודם כל לדעת את תורת ישראל, ועד כמה החיים הרוחניים מוכרחים להיות מבוססים על יסודות מעשיים. השלב השני הוא כאשר התשוקה הרוחנית נלחמת על עמדתה. כלומר החיבור בין הצדדים המעשיים של העולם ושל המציאות ובין החיים הרוחניים, יוצר אור מבהיק ונבנות נשמות שוממות, ויתכונן עם עולם! עם עולם, עם ישראל, עם הנצח, יוציא את זהותו לפועל כאשר יהיה חיבור מלא בין הצד הרוחני והצד המעשי. כמובן נדרש מאיתנו חיבור מוחלט לחיי תורה שמחברים בצורה מוחלטת ובאיזון נכון בין הצד הנשמתי והצד הגופני.

שבת שלום!

עבודת ימי השובבי"ם

סגולת הימים

עומדים אנו בפתחם של ימים מיוחדים, 'ימי השובבי"ם'. בששת השבתות הבעל"ט – שמות, וארא, בא, בשלח, יתרו, משפטים, נקרא בתורה על תהליך היווצרותו של עמ"י.

תהליך אשר תחילתו בשעבוד הנורא, ליבו ביציאה ממצרים ושיאו במתן תורה. האר"י הקדוש ביאר את סגולת הימים הרמוזה בתוכן של אלו הפרשות: ימים של שחרור וניעור מהשעבוד ל'טומאת מצרים', שחרור המאפשר את היכולת להגיע לקבלת התורה. ימים המסוגלים לתקן את פגמי הנפש שנחסרה מחטאים הקשורים בענייני הקדושה, ובפרט מעוון הידוע.

תשובה עילאה

בזוהר הקדוש ישנה התייחסות חריפה לדברים ונאמר שם שאין תשובה לעוון זה. דברים אלו עומדים לכאורה בסתירה לאחד מיסודי אמונת התשובה שאין לך דבר בעולם שעומד בפני התשובה. דברי הזוהר במקום אחר מיישבים את הקושי. הזוהר אומר שתשובה 'גדולה' מועילה. מהי אותה 'תשובה גדולה' ומהי הדרך לצעוד לקראתה?

לימדנו מן הרב זצ"ל באורות התשובה:
"כשמסתכלים הסתכלות רוחנית ומכירים

שהעינים הרוחניות סתומות הן מפני פגמי הנפש שגרמו העוונות, ומתוך הצער של מעוט האורה מתחרטים על החטאים בכלל ובפרט וחפצים בכל לב לטהר את המעשים והמדות על מכוניהם כדי שלא תשאר עוד הסתימה המעכבת את האור העליון מלחדור בתוכיות הנשמה החושבת. זהו הדרך לבוא לתשובה עילאה, תשובה דחזיא לחפאה על כל עובדיך" ...

פעמים ואדם מתבונן אל עצמו, אל מצבו הרוחני, ורואה שהעיניים הרוחניות שלו סתומות. מסך עומד בינו ובין ערבות לימוד התורה, בינו ובין נעם התפילה, בינו ובין הקדושה. האדם מתבונן ומבין שמסך זה נוצר מפני הפגמים של הנפש שגרמו העוונות. צער נורא ממלא אותו בהרגישו כי במו ידיו יצר את המסך, המסך החוצץ בינו ובין תשוקתו להיות קרוב לבוראו. מתוך הצער הזה גופא, ומתוך תשוקה לראות ולחוש רגשות קודש, מתעורר באדם רצון אמיתי, פנימי ועמוק לתקן, לשוב, להסיר כל חוצץ בינו ובין בוראו. תהליך זה של תשובה הוא הדרך לבוא אל אותה תשובה עליונה שדיבר בה הזוהר, תשובה עילאה, דחזיא לחפאה על כל עובדיך.

שווה אלף מילים

גיוס לקוחות

שאלה:

מהם האופנים בהם מותר לגייס לקוחות לעסק חדש? פרסום, טלפונים ללקוחות במחיר זול, שירות אמין וכו'?

תשובת הרב ניר אביב שליט"א:

מותר לגייס לקוחות כל שאין פגיעה בעסק אחר. א. אסור לפרסם באופן שמכפיש עסק מתחרה באופן שיזהו את המתחרה, אלא צריך לפרסם רק באופן שמדגיש את המעלות של העסק שלך כגון שירות אמין, מחיר זול וכו'. ב. מותר להתקשר ללקוחות ולהציע להם מחיר זול.

לקוחות שכבר נמצאים אצל עסק מתחרה, באופן בסיסי אסור להתקשר אליהם ולשכנע לעבור לעסק שלך. אולם, אם זהו דבר מקובל בענף שהחברות מתקשרות ללקוחות ומנסים לשכנעם לעבור לעסק שלהם יש להתיר. עיין בספרי 'ביכורי אביב' עמוד 63 סימן יז תשובה מפורטת בעניין "גניבת לקוחות מחברה מתחרה".

ג. ישנם כללים מתי מותר לפתוח עסק מתחרה באופן שפוגע בעסק קיים. יעויין בשו"ע חו"מ סימן קנו, ומאחר שהשאלה היא כללית לא ניתן לתת הדרכה פרטנית.

♦ **אמץ חייל** לחיזוק הקשר בין יושבי בית המדרש השרויים במלחמתה של תורה לבין חיילינו המשרתים בצה"ל ברחבי ארצנו, יזם אחראי החיילים צבי קרל (ש"ד) פרויקט אימוץ – כל חייל בישיבה יאומץ ע"י בחור שיהיה עימו בקשר אישי תדיר.

♦ **שובבי"ם** עם הגיע ימי השובבי"ם מאיר עניין יציאת מצרים והעת מסוגלת ביותר לתיקון הנפש ויציאתה מן המיצרים. בשיחת בניינה של תורה עסק רה"י שליט"א בעניינים אלו ובפרט בזהירות בשימוש באינטרנט, שאף על היותו מכשיר נפלא להפצת תורה מהוה סכנה עצומה. המחזיק אינטרנט ללא סינון הרי הוא כהולך על שפת התהום בעיניים קשורות, לכן יש צורך להעזר בפתרונות טכנולוגיים כגון אינטרנט רימון ונטספרק המספקים שירותי אינטרנט נקי

גם **בסלולרי**. בנוסף הופצו בישיבה חוברות נתיבות שלום על עבודת השובבי"ם במחיר מסובסד. כנהוג בישיבה מתקיים שיעור שבועי לאברכים בענייני הנהגות הבית בהלכה ובמוסר, השיעור מועבר ע"י הרב אריאל וידר שליט"א.

♦ **הלומד ואינו חוזר כזורע ואינו קוצר** כפי שהנהיג רה"י שליט"א בשנים הקודמות, בימי השובבי"ם (החל מיום ג' הבעל"ט) יחלו בני הישיבה בחזרות על

הנלמד במסגרת לימודי העיון בחודשים שעברו, החזרות יתקיימו בסדרי בוקר וצהריים ויגיעו לסיומן בט' שבט בו יתקיים מבחן רה"י, ולאחריו כמובן ריקוד שמחה על ששם חלקנו מיושבי בית המדרש.

♦ **הלכות שבת** בס"ד הלימוד בהלכות שבת בסדר צהריים מניב פירות נפלאים, הלומדים עמלים ונהנים בניצוחו של הרב שלמה טובול שליט"א. בשבוע הבא ביום ב' יערך עוד מבחן המסכם תקופת לימוד של גמרא ראשונים ועד ההלכה למעשה.

♦ **שיעור חודשי** השיעור בבית משפחת תורג'מן בבית שאן לע"נ אביתר הי"ד הועבר השבוע ע"י הרב יואל רוזנברג שליט"א בעניין יראת ה' של המיילדות אשר פתחה את גאולת מצרים.

♦ **כוס תנחומין** תנחומינו לרב טוביה ליפשיץ ולמשפחתו על פטירת הגיס, אחי הרבנית צופיה - אמוץ קלרמן ז"ל שנפטר לאחר מאבק ממושך במחלה. וכן לרב ארי קוטלר על פטירת אמו אלן קוטלר ז"ל, הרב ישב שבעה בימים חמישי ושישי בביתו באבן שמואל.

מצא אשה מצא טוב.

בוגרים יקרים!

הגב' גילה כהן העוסקת בהצלחה בבני ישיבת הכותל תשמח להכיר אתכם ולנסות להתאים לכם את הצלע האבודה.

לפרטים נוספים ותאום פגישה נא פנו לדוא"ל
bogrim@hakotel.org.il
או ישירות לגילה בטל' 052-3554054

מצל פנובו!

- ♦ מזל טוב לאלעזר ורות לנקרי לרגל נישואיהם
- ♦ מזל טוב לדניאל (שיעור ה') ועמית הרשקו לרגל נישואיהם
- ♦ מזל טוב לחנו (בוגר הישיבה) וצופיה קופיאצקי לרגל נישואיהם
- ♦ מזל טוב לשי קלמן (ש"ה) לרגל אירוסיו עם חרות דויטש
- ♦ מזל טוב לאלון אלהרר (שיעור ו') לרגל אירוסיו עם מלי אזולאי
- ♦ מזל טוב לגבריאל (בוגר הישיבה) וסבריינה וייל לרגל הולדת התאומים, החלמה מהירה לאחד התאומים שנמצא עדיין בבית החולים
- ♦ מזל טוב לדוד (בוגר הישיבה) ואורה אנגלהרט לרגל הולדת הבת

יש לכם שמחה? עדכנו אותנו באתר הישיבה!

מערכת 'אחר כתלנו':
עורך: אלישע כרמל
Bogrim@hakotel.org.il
ישיבת הכתל - היכל וואהל
ת.ד. 603 ירושלים
91006
טל': 02-6288175
פקס: 02-6271180

